

**KRYZYS PAŃSTWA
PIERWSZYCH PIASTÓW**

**ELŻBIETA
PAPROCKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii w szkole ponadpodstawowej w zakresie rozszerzonym

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Jadwiga Iwanowska
Jan Bielecki
Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat:

Kryzys państwa pierwszych Piastów

Klasa/czas trwania:

I/45 minut

Cele

Uczeń:

- omawia przyczyny kryzysu państwa pierwszych Piastów;
- charakteryzuje przebieg kryzysu;
- opisuje działania Kazimierza Odnowiciela zmierzające do odbudowy państwa;
- dostrzega znaczenie opozycji możnych w osłabieniu pozycji władcy;
- doskonali umiejętność pracy w grupie i wnioskowania przyczynowo-skutkowego.

Metody/techniki/formy pracy:

metoda metaplanu, praca w grupach

Środki dydaktyczne:

- schemat metaplanu;
- podręcznik.

Opis przebiegu lekcji:

1. Podczas rozmowy nauczającej uczniowie odpowiadają na pytania nauczyciela:
 Jak przebiegały relacje polsko-niemieckie za panowania Bolesława Chrobrego?
 Jakie terytoria przyłączył Bolesław Chrobry? Kiedy został koronowany? Następnie nauczyciel przy pomocy wykładu opowiada o początkach panowania Mieszka II i wydarzeniach z 1031 r.

Uczniowie zapoznają się z tekstem kryzys monarchii wczesnopiastowskiej. Nauczyciel dzieli klasę na 4 grupy i rozdaje arkusze papieru. Każda z grup uzupełnia jedną z części metaplanu. Nauczyciel tłumaczy zasady i pomaga podczas pracy sformułować wnioski.

Grupa I

Uzupełnijcie fragment metaplanu zatytułowany: Jak było? Wpiszcie tam wszelkie przejawy kryzysu państwa pierwszych Piastów.

Grupa II

Uzupełnijcie fragment metaplanu zatytułowany: Jak powinno być? Pytanie to ma sprowokować odpowiedzi wskazujące stan, do którego należy dążyć (np. przyczyną kryzysu były duże świadczenia na rzecz państwa i kościoła, wpisujemy świadczenia na rzecz państwa i kościoła nie powinny być zbyt uciążliwe dla ludności).

Grupa III

Uzupełnijcie fragment metaplanu zatytułowany: Dlaczego nie było tak jak być powinno? Na tym etapie formułuje się przyczyny kryzysu. Wpiszcie w nim sformułowania, które będą wnioskami, dlaczego do tego kryzysu doszło.

Grupa IV

Uzupełnijcie schemat metaplanu zatytułowany: Co należało zrobić? Wypiszcie, jakie działania należało podjąć, aby wyjść z kryzysu.

Po zakończeniu pracy w grupach uczniowie prezentują swoje prace, w toku dyskusji propozycje są uzupełniane i zawieszane na tablicy.

2. Następnie nauczyciel przy pomocy wykładu omawia powrót do kraju Kazimierza Odnowiciela i podjęte przez niego działania.

Komentarz metodyczny

Przykładowo wypełniony arkusz metaplanu:

Kryzys monarchii wczesnopiastowskiej	
Jak było?	Jak powinno być?
<ul style="list-style-type: none"> ■ Na Polskę najechali sąsiedzi, którzy dążyli do odzyskania utraconych ziem. ■ Doszło do wypędzenia Mieszka II, rezygnacji przez Bezpryma z insygniów królewskich. ■ Ludność zbuntowała się przeciw wzrastającym obciążeniom wobec państwa i kościoła. ■ Na Mazowszu usamodzielniał się Masław ■ Najazd ks. czeskiego Brzetysława zniszczył Wielkopolskę. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Relacje sąsiedzkie powinny być pozbawione konfliktów. ■ Bracia Mieszka II nie powinni mieć powodów do szukania wsparcia za granicą i wśród opozycji. ■ Moźni i urzędnicy powinni być lojalni wobec swojego władcy. ■ Pozycja władcy powinna być na tyle silna, żeby nie dochodziło do jego wypędzania z kraju i narażania państwa na niszczące najazdy.
Dlaczego nie było tak jak być powinno?	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Skarb państwa był mocno obciążony wydatkami na prowadzenie wojen i wynagradzanie drużyny książęcej. ■ Chrześcijaństwo było słabo ugruntowane i wydatki na kościół budziły opór ludności. ■ Byliśmy skonfliktowani z sąsiadami. 	
Co należało zrobić?	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Zyskać sojusznika i rozpocząć proces odbudowy państwa. ■ Wprowadzić taki system wynagradzania urzędników i drużyny książęcej, który zapewni władcy lojalność, a nie będzie obciążeniem dla poddanych. ■ Wzmocnić pozytywną rolę kościoła w państwie. 	